

Sammenvejret vurdering af projekt: ”Musik, Sprog og Integration”

Projektets samspil med den boligsociale strategi og indsats
i Sønderbrokvarteret i Horsens Kommune

Oktober 2010

Evalueringsnotat

Projekt ”Musik, sprog og integration” - samspil med boligsociale strategier og indsatser i Sønderbrokvarteret

Søndermarksskolen i Horsens Kommune har en stor andel af elever, som starter i skolen med dårlige forudsætninger for et rigt og godt skoleliv. Det er børn af familier, hvor forældrene selv har ringe skolebaggrund, og hvor en gruppe også har en række sociale problemer. Næsten 60 pct. af forældrene har en etnisk minoritetsbaggrund og taler ringe dansk, ligesom en stor gruppe har ringe forældrekompetencer i forhold til at støtte og vejlede deres børn i skolen.

Søndermarksskolen er et billede af det samfund, som omgiver skolen. Sønderbrokvarteret er karakteriseret ved en stor almennyttig boligmasse, hvor hovedparten af beboerne er på offentlig forsørgelse og har etnisk minoritetsbaggrund. I en socioøkonomisk profil er Sønderbrokvarteret en ghetto, men området har modvirket en række af de uheldige træk, som kendetegner andre tilsvarende boligområder. Der er således en lav kriminalitetsrate blandt områdets unge, trygheden hos beboerne er stor, og det er lykket at mobilisere en stor gruppe beboere som frivillige i områdets løft af kulturaktiviteter (bl.a. kulturhus), foreningsliv m.m.

I Sønderbrokvarteret er der de senere år udviklet og iværksat en lang række aktiviteter og projekter i og omkring Søndermarksskolen. Fælles for disse aktiviteter har været at gøre Sønderbrokvarteret til et attraktivt boligområde og levested for områdets beboere og at give eleverne på Søndermarksskolen de bedste forudsætninger for at begå sig i det danske samfund – og på sigt i et videre uddannelsesforløb og arbejdsmarkedskarriereforløb. Et projekt i denne strategi er projektet: ”Musik, sprog og integration”. Formålet med projektet er, at eleverne gennem musik skal tilegnes musiske, sociale og sproglige kompetencer. Kompetencer, som er vigtige i et godt skoleforløb og som grundlag for et aktivt medborgerskab i samfundet.

Projektet: ”Musik, Sprog og Integration” afvikles i perioden august 2008 til august 2011. Igennem hele forløbet er projektet evalueret af Finn Holst, ph.d.-stipendiat, Danmarks Pædagogiske Universitet. Der er udgivet to delrapporter, der formidler dokumentation for projektets resultat – både i 2009 og i 2010. Endelig evalueringsrapport udgives ultimo 2011.

LG Insight har i en årrække været tilknyttet som ekstern rådgiver og evaluator på en række projekter iværksat af frivillige, foreninger og boligselskaber i Sønderbrokvarteret. Vi har således et indgående kendskab til områdets befolkning og til de boligsociale strategier og aktiviteter, ligesom vi igennem flere år har samarbejdet med Søndermarksskolen. Det giver os gode forudsætninger for at foretage en sammenvejret vurdering af projekt ”Musik, Sprog og Integrations” interaktion med øvrige tiltag, herunder hvilke langsigtede resultater projektet kan forvente at skabe i samspil med områdets strategi og øvrige projekter/aktiviteter.

I dette evalueringsnotat gives en sammenvæjet vurdering af projektet. Følgende spørgsmål indgår i denne vurdering:

- A. Er projektet fagligt relevant i forhold til de problemstillinger, som karakteriserer området børn og unge – dvs. kan projektet bibringe eleverne faglige kompetencer med værdi for elevernes egen udvikling og samlet for området?
- B. Indgår projektet som et delelement i den samlede strategi og indsats for Søndermarkskolen og boligområdets udvikling – og komplementerer projektet de øvrige indsatser og resultater i området?
- C. Har projektet skabt dokumenterede resultater med overlevelseskraft – dvs. vil projektets faglige elementer blive videreført efter projektophør?

LG Insight har ikke foretaget selvstændige evalueringsundersøgelser men baserer alle vurderinger på evalueringsmateriale fra Finn Holst. Derudover er gennemført personlige interview med skoleleder Morgens Falk fra Søndermarksskolen, og der er gennemført materialeanalyser af diverse metodebeskrivelser, evalueringsmateriale m.m. Endvidere indgår LG Insights samlede kendskab til Sønderbrokvarteret og til områdets mange forskellige aktiviteter og projekter.

Sønderbrokvarteret og søndermarkskolen

Sønderbrokvarteret i Horsens Kommune dækker et boligområde med ca. 7.500 indbyggere. En stor andel af boligmassen er almennyttige udlejningslejligheder for både enlige og familier med børn (Axelborg og Sønderbro).

35 pct. af befolkningen i Sønderbrokvarteret er under 18 år – mod tilsvarende ca. 21 pct. i hele Horsens Kommune. Godt 20 pct. af børnene i alderen 0-6 år i Sønderbrokvarteret har en anden etnisk baggrund end dansk, og 17 pct. af børnene mellem 7-12 år har en etnisk minoritetsbaggrund. Til sammenligning udgør børn med etnisk minoritetsbaggrund i de to aldersgrupper godt 4 pct. af alle børn i Horsens Kommune. Andelen af tosprogede børn og unge er således 4-5 gange højere i Sønderbrokvarteret end i hele Horsens Kommune.

På Søndermarkskolen er der elever med 40 forskellige nationalitetsbaggrunde, og elever med etnisk minoritetsbaggrund udgør 60 pct. af de samlede elever.

Befolkningsgrundlaget i Sønderbrokvarteret er uhensigtsmæssigt sammensat - med en overvægt af resourcesvage beboere og en stor andel med etnisk minoritetsbaggrund. Området har karakter af et udsat boligområde, hvor en stor del af beboerne er på offentlig forsørgelse, og hvor fraflytningen af ressourcestærke beboere er stor. Familierne har ikke ressourcer og forældrekompetencer til at støtte deres børn i skolen og motivere dem til et aktivt fritids- og foreningsliv. Risikoen for, at den negative sociale arv fortsætter i de nye generationer af børn, er derfor stor.

Sønderbrokvarteret adskiller sig alligevel på en række positive områder fra andre udsatte boligområder. Kriminaliteten er lav, og trygheden blandt beboerne er høj. Der er blandt beboerne en stor vilje til at deltage i lokalsamfundets aktiviteter og

ændre på de grundlæggende negative forhold. Flere beboere er frivillige og har bl.a. været med til at starte Sønderbro Kulturhus Fond, hvor frivillige udvikler, iværksætter og driver en lang række aktiviteter for – og sammen med – de øvrige beboere. Det er således lykkedes de frivillige at samle 10 mio. kr. til et lokalt kulturhus.

Sønderbrokvarteret har også fået hjælp udefra – primært i form af økonomiske midler til at støtte områdets mange aktiviteter. Det er midler fra diverse satspuljer, Egmontfonden og Landsbyggefonden. Sidstnævnte støtter en boligsocial helhedsplan for Sønderbrokvarteret i perioden 2008-2011 med 13 mio. kr.

Helhedsplanen og de øvrige aktiviteter har mange delelementer af beskæftigelses-, social-, uddannelses-, kulturel og sundhedsfaglig karakter. Helhedsplanen og aktiviteterne har det til fælles, at de tager udgangspunkt i lokale styrker som f.eks. de frivillige beboere, de etniske minoritetsmødre og den lokale skole, hvor skolelederen og de ansatte er fagligt engageret i områdets udvikling. Et grundtræk ved indsatserne er også, at områdets børn og unge er i særlig fokus. Gode skolemiljøer og uddannelseskompetencer er forudsætningen for udvikling af kompetente samfundsborgere, som kan begå sig i samfunds- og arbejdslivet.

Ressourcesvage forældre og/eller forældre, som ikke (så godt) taler dansk eller kender dansk kultur, har ikke de samme muligheder for at støtte deres børn i udviklingen af sociale, personlige, sproglige og faglige kompetencer. Færdigheder, som også har betydning for børnenes skoleliv på Søndermarkskolen og på børnenes adfærd uden for skolen. De ansatte på Søndermarkskolen har iagttaget, at flere børn har et efterslæb af disse vigtige kompetencer, og de ansatte har søgt efter forskellige pædagogiske redskaber og metoder til at støtte børnene. Projekt "Musik, Sprog og Integration" er et musikpædagogisk projekt, hvor børnene gennem musikke øvelser skal udvikle personlige, sociale og sproglige færdigheder.

Kort om projekt: "Musik, Sprog og Integration"

Projekt "Musik, Sprog og Integration" (MSI-projektet) bygger på det videns- og erfaringsgrundlag, der bl.a. er opbygget gennem et musikprojekt ("Musik til alle"), som siden 2001 er afviklet på tre skoler i Horsens: Søndermarkskolen, Langmarkskolen og Vestbyskolen. Evalueringen af "Musik til alle" dokumenterede, at ekstra musikundervisning har en målbar og positiv betydning for børnenes trivsel, og at det også kunne måles på børnenes sociale, personlige og sproglige kompetencer.

Egmontfonden støttede i 2008 musikprojektet "Musik, Sprog og Integration" med 1,6 mio. kr. til et treårigt projekt. Projektet blev udviklet af Tina Buchholtz (musikpædagog) i samarbejde med Søndermarkskolen (skoleleder Mogens Falk). Som ekstern rådgiver og evaluator blev tilknyttet Finn Holst (cand.pæd. fra DPU), som også var evaluator på musikprojektet "Musik til alle".

Projektets formål var:

- A. At styrke musikundervisningen for børn med behov for sproglig udvikling – primært tosprogede børn/unge. Musikundervisningen skulle styrkes med ekstra

ressourcer (flere timer) og med anvendelse af anerkendte musikpædagogiske metoder med national/international dokumenteret virkning.

- B. De musikpædagogiske værktøjer og metoder (sanglege, danse og pædagogik m.m.) skulle metodebeskrives, så lærere og pædagoger på skolerne selv kunne anvende teknikkerne. Spredning og forankring var i fokus:
- a. Spredning: Så en større kreds af lærere, pædagoger og forældre også beherskede de musikpædagogiske teknikker.
 - b. Forankring: Så den musikpædagogiske undervisning blev en fast del af de undervisningsfaglige elementer på bl.a. Søndermarkskolen.

Projektet skulle ikke alene (igen) dokumentere de effektfulde resultater af musikundervisningen, men evalueringen skulle også afdække hvilke kompetencer, metoder m.m., som har betydning for musikkens sociale og sproglige effekter på børnenes udvikling (dokumentation af årsags-virknings-sammenhænge). Et centralt formål med projektet var således at overføre vigtige teknikker og kompetencer til lærere og pædagoger på skolerne, så de selv kunne videreføre musikundervisningen efter, at projektet var afsluttet.

Målgruppen for MSI-projektet:

Hvor projektet "Musik til alle" havde fokus på elever i skolen, så havde MSI-projektet også fokus på de yngre førskoleelever. Projektet omfattede derfor også børn i børnehaverne Gefionsgården og Åkanden-Himmelblå.

Prioriterede målgrupper for MSI-projektet var:

- Mor/barn-undervisning
- 5-6 årige (børnehave – førskolegruppen)
- 6-7 årige (Nulte klasse – indskoling)
- 1. klasse
- 2. klasse

Projektets aktiviteter og antal deltagere

I nedenstående tabel er antallet af klasser og antal deltagere i MSI-projektet. Det fremgår, at i alt 6 klasser har deltaget i projektet i de to første år af den 3-årige projektperiode, og at i alt godt 100 børn/unge har deltaget.

Årgange	År 2008/2009		År 2009/2010	
	Klasser	Deltagere	Klasser	Deltagere
Førskole		66		66
Nulte kl.	2	31	2	34
Første kl.	2	32	2	31
Anden kl.	2	38	2	35
I alt	6	167	6	166

Kilde: Søndermarkskolen, 2010, LG Insight

Flest børn i alderen 5-7 år har deltaget i projektet (dvs. førskolegruppen og indskoling). Der har desuden været gode resultater med mor/barn-forløbene, hvor både Gefiongården og Himmelblå/Åkanden har haft stor søgning til forløbene. I 2008/09 har 13 mor/barn-par deltaget i musikforløbene og i 2009/10 har 28 mor/barn-par deltaget. Forankringen af forløbene i Gefiongården har desuden betydet, at forældre med meget forskellige sociale og sproglige forudsætninger har deltaget og har opbygget sociale relationer. Musikforløbene har således også medført en række "side"genvister af såvel social- som integrationsfaglig karakter.

Det vurderes, at 60 pct. af deltagerne var børn/unge med etnisk minoritetsbaggrund, og at 50 pct. af deltagerne var drenge og 50 pct. var piger.

MSI-projektets resultater

Evalueringen gennemføres af Finn Holst, ph.d.-stipendiat, Danmarks Pædagogiske Universitet. Evalueringen er gennemført som en basalevaluering, hvor børnene måles/scores inden for fem færdighedsområder (musikfagligt, personlige og sociale kompetencer, krop/bevægelse og sprog). Der foretages i alt tre devalueringer i projektperioden – et for hvert projekt-/skoleår i perioden 2008-2011.

De foreløbige evalueringresultater viser:

- MSI-projektet har målbare resultater på børnenes musikalske færdigheder.
- Projektet har målbare resultater på børnenes sproglige færdigheder – endog ganske betydelige sproglige udviklingsresultater.
- De sproglige og musikalske færdigheder giver håb om, at resultater på de personlige og sociale færdigheder også på sigt vil vise sig.

Evalueringmaterialet viser, at der er grupper af børn, hvor resultaterne ligger over og under gennemsnittet for hele gruppen på de enkelte færdighedsområder. Evalueringdata gør det således muligt at tegne forskellige typologier af børn, som har lidt/nogen/meget effekt af musikundervisningen på de enkelte færdighedsområder. Det vurderes at have stor forankringsværdi, hvis den afsluttende rapportering af evalueringen vil fremstille sådanne typologier af børn/unge.

Der er gennem projektet foretaget observationer og meget detaljerede beskrivelser af de forskellige lege/øvelser og pædagogiske teknikker. Dette materiale gør det muligt at sprede og forankre den musikfaglige undervisning til både en bredere personalegruppe og til andre børnehaver og skoler. Evaluator har i de to første evalueringer ikke foretaget nogen faglig vurdering af materialets indhold og form i forhold til sprednings/forankringsværdien. Det vil være relevant, at evaluator giver sin faglige vurdering heraf i afsluttende rapport.

Der er endnu ikke offentliggjort evalueringdata vedrørende personalets oplevelse af projektdeltagelsen – dvs. har de været tilfreds med forløbet, og har de fået teknikker og kompetencer, som de vil bruge fremover? Personalets vurderinger er vigtige i forhold til at vurdere projektets overlevelseskraft. Interview med skoleleder

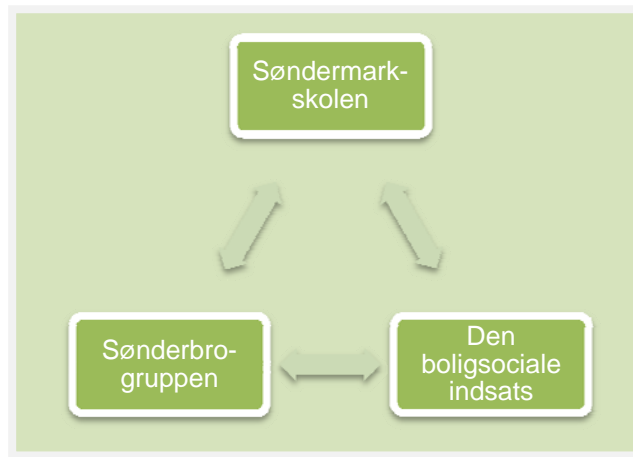
Mogens Falk antyder, at projektets resultater har været så overbevisende, at projektet vil fortsætte efter projektophør.

Projektets samspil med øvrige aktiviteter

MSI-projektet indgår som et delprojekt i en vifte af projekter og aktiviteter i Sønderbrokvarteret. Væsentlige aktører i Sønderbrokvarteret er Sønderbrogruppen, som efter den seneste udvikling i 2010 består af 45 lokale frivillige, forretningsdrivende og lokale aktører fra boligfor-eningerne, kirke, SSP m.m. Sønderbrogruppen er organiseret i forskellige "Her-og-Nær"-ministerier (arbejdsgrupper), som bl.a. udgiver Sønderbrobladet, driver kulturhuset og igangsætter en lang række sociale og sportslige aktiviteter m.m.

Landsbyggefonden har støttet Sønderbrokvarteret med 13 mio. kr. til en boligsocial indsats i perioden 2008-2012. Der er etableret et professionelt sekretariat, der i det daglige arbejder tæt sammen med Sønderbrogruppen og Søndermarkskolen. Under helhedsplanen er igangsat en række aktiviteter under overskrifterne: Job og uddannelse (jobklub), sundhedsfremme og fritidstilbud til børn/unge.

Søndermarkskolen er fysisk, organisatorisk og personligt en integreret aktør i samarbejdet med både Sønderbrogruppen og den boligsociale indsats. Kulturhuset er fysisk beliggende i forlængelse af skolen, ligesom sekretariatet for den boligsociale indsats er placeret i lokaler på skolen. En lang række aktiviteter er integreret i skolens hverdag (både MSI-projektet og fritidsaktiviteter), ligesom skolen benytter de tætte og tillidsfulde relationer til børnene og deres forældre til at skabe brobygning mellem områdets beboere og de forskellige tilbud til beboerne.

Den overordnede boligsociale strategi

Den overordnede strategi for aktørernes forskellige roller og aktiviteter er beskrevet i helhedsplanen for den boligsociale indsats. Helhedsplanen prioriterer dels nogle overordnede indsatsområder med underliggende aktiviteter, og dels definerer helhedsplanen nogle grundlæggende værdier og principper for indsatsen.

De udpegede strategiske indsatsområder er at:

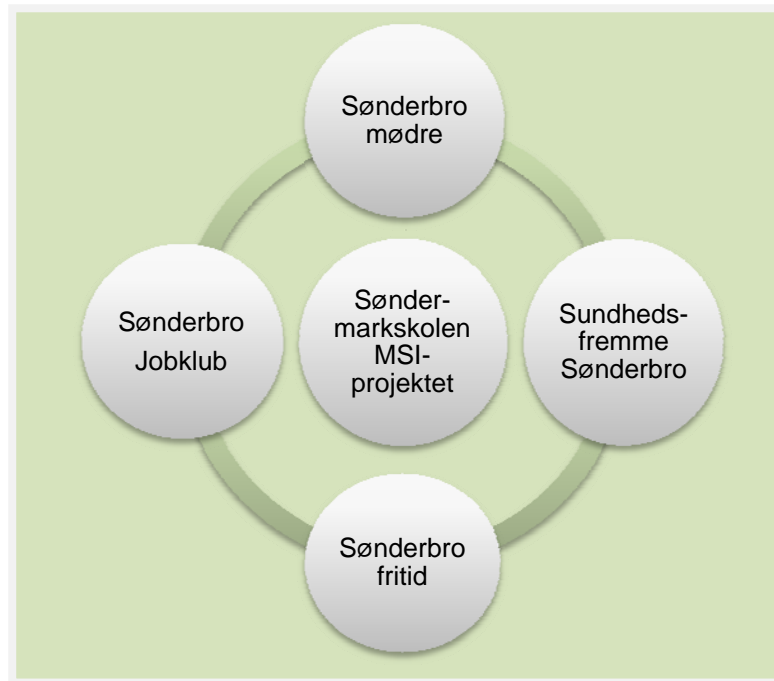
- Tilvejebringe sunde levevilkår for områdetets børn og unge, herunder gode skoleforløb og aktive fritids- og foreningstilbud
- Sikre job og uddannelse til områdetets beboere
- Fremme befolkningens sundhed og almene helbredstilstand
- Fremme integration af etniske minoriteter i (lokal)samfundet
- Befordre områdetets erhvervsmæssige udvikling

Centrale værdier og principper for indsatsen er:

- Strategier og indsatser skal bygge på beboernes interesser og behov
- Beboerne skal aktivt være involveret i formuleringen af strategier og aktiviteter, ligesom beboerne skal være med til at drive aktiviteterne.
- Metoderne baseres på sundhedsfremme- og empowerment-metoden, hvor beboerne (gradvis) får forudsætninger for selv at tage ansvar og handling for eget liv – og kollektivt at tage ansvar for Sønderbrokvarterets udvikling.
- Strategier og indsatser er ikke et "projekt" i en tidsafgrænset periode, hvor professionelle fagaktører driver indsatser, men strategier skal forankres i lokale netværk og institutioner, så disse har overlevelseskraft.

Udvalgte indsatsområder/aktiviteter

Det er ikke hensigtsmæssigt at give en samlet præsentation af de mange forskellige aktiviteter, som drives af aktørerne i Sønderbrokvarteret. I det følgende gives en kort fremstilling af enkelte indsatser med relevans for MSI-projektet, idet MSI-projektet strategisk og samarbejds-mæssigt indgår i samspil med disse projekter.

Sønderbro Jobklub (den tidligere jobklub: Turkish Job Delight): Er en jobklub for både mænd og kvinder. Jobklubben blev startet som et tilbud til områdets store tyrkiske befolkningsgruppe – og alene målrettet tyrkiske kvinder. Siden er jobklubben blevet udvidet til at omfatte alle etniske minoritetsgrupper i Sønderbrokvarteret, herunder også mænd. Jobklubben har siden 2005 været et aktivt tilbud til områdets beboere, hvor frivillige med baggrunde inden for social- og beskæftigelsesområdet har givet beboerne rådgivning om arbejdsmarkedet og støtte til job. Jobklubben har haft samarbejdsaftaler med Jobcenter Horsens, og igennem årene er mere end 100 beboere kommet i arbejde.

Undersøgelser viser, at familier med tilknytning til arbejdsmarkedet har bedre muligheder for at støtte deres børn i deres skolegang. Det er især tilfældet, hvis (også) moderen er aktiv på arbejdsmarkedet eller i uddannelsessystemet. I familier, hvor moderen har en arbejdsmarkedstilknytning, klarer børnene sig bedre i skolen, ligesom en større andel får en ungdomsuddannelse (AKF:2007).

Sundhedsfremme: Befolkningen i Sønderbrokvarteret har en ringere sundhedstilstand end resten af befolkningen i Horsens Kommune. Det skyldes både alkohol- og tobaksvaner, ringe motion og dårlig ernæring. De dårlige sundhedsvaner afspejles også i negative vaner hos områdets børn og unge, hvor ringe/ingen motion og dårlig kost har indflydelse på børnenes sundhed, men også på deres energi, koncentrations- og indlæringssevne i skolen (f.eks. når en stor andel af børnene på Søndermarkskolen ikke får god morgenmad eller madpakke med i skolen).

Under sundhedsfremmeindsatsen på Sønderbro arbejdes der med at oprette en café, hvor områdets beboere kan få sund mad, ligesom der er etableret et korps af sundheds-ambassadører. Ambassadørerne får et lille sundhedskursus og opsøger så efterfølgende 3-4 familier og fortæller om sundhed. Derudover rummer indsatsen en lang række øvrige aktiviteter som sund skolemad, fitness og gymnastik, parkour, varmtvandsbassin og fællesspisning med sund mad.

På skolen er der oprettet et fitnesslokale, hvor både elever og beboere på forskellige tidspunkter kan benytte faciliteterne. Sammenholdt med "sund skolemad" og sundhedsambassadørerne er der samlet kommet mere fokus på børnenes sundhed og deres motionsvaner og ernæring. De ansatte på Søndermarkskolen oplever, at den sunde levevis har mærkbar virkning på børnenes adfærd og indlæring.

Sønderbro fritid: Det er vigtigt at børn/unge har et aktivt fritids- og foreningsliv – både i forhold til deres sociale og sundhedsmæssige velvære, ligesom foreningslivet er en god vej til integration for etniske minoritetsbørn. I Sønderbro har der igennem de senere år været satset meget på inklusion af børn/unge i fritids- og foreningslivet. Sønderbro har udviklet mange erfaringer og brugbare redskaber/metoder, som er blevet (aner)kendt i bl.a. Integrationsministeriet som best practice i forhold til at skabe relevante kontaktformer og fritids/foreningstilbud til unge.

I 2006-07 startede Søndermarkskolen et idrætsprojekt i samarbejde med DGI og Broen. Lokale idrætsklubber kom bl.a. på besøg i skolens idræstimer og præsen-

terede klubbens aktiviteter for de unge. En stor gruppe børn blev herigennem sluset ind i det etablerede foreningsliv. Projektet viste også, at der for en stor gruppe børn/unge ikke var aktivitets- og klubtilbud, som dækkede deres interesser og behov for et lokalt tilbud i Sønderbro. Der blev derfor startet en floorballklub op – først som et åbent tilbud til alle børn i regi af skolen. Siden blev klubben etableret med foreningsvedtægter, bestyrelse og medlemskab. Floorballklubben South Bridge Vikings er i dag en af Danmarks hurtigst voksende floorballklubber med mere end 60 medlemmer, heraf 40 børn/unge med etnisk minoritetsbaggrund, som ikke tidligere havde været aktiv i deres fritid og/eller medlem af en forening.

Bydelsmødre: Projektet er inspireret af et lignende projekt i Berlin, hvor 140 Stadtteilmütter har skabt overbevisende integrationsresultater. Bydelsmødrene er kvinder med god kontakt til enten samfundslivet, arbejdsmarkedet eller uddannelsessystemet. Det er kvinder, som på mange måder er rollemodeller for integration, ligesom kvinderne er respekteret i det lokale etniske miljø/netværk. Bydelsmødrene har derfor de bedste forudsætninger for at skabe kontakt til en bred kreds af lokale etniske kvinder og påvirke deres interesser og strategier i forhold til integration.

Integrationsministeriet har støttet Sønderbro med 600.000 til etablering af bydelsmødre i perioden 2009-2012. Det er målsætningen, at der skal være et stort antal bydelsmødre, som gennem kurser og netværk skal ikklædes forudsætninger for at lave opsøgende kontakt til lokale kvinder/familier i Sønderbro. Det er målsætningen, at bydelsmødrene skal rekruttere kvinder til områdets mange tilbud, men også at bydelsmødrene skal påvirke holdninger og adfærdsmønstre hos familierne, som ikke er hensigtsmæssige i forhold til f.eks. kvindernes erhvervsdeltagelse og/eller børnenes fritids- og uddannelsesstrategier m.m.

Sammenvejet vurdering af MSI-projektets samspil med øvrige strategier og indsatser i Sønderbrokvarteret

Et projekt kan have en styrke alene i kraft af egne indsatser og resultater. Derudover er det en styrke, hvis projekt "Musik, Sprog og Integration" indgår i en tværfaglig og koordineret strategi med andre indsatser. Det kan dels styrke MSI-projektets forankring i det faglige miljø og det aktørmæssige samarbejde i Sønderbrokvarteret. Koordinerede indsatser kan desuden skabe vekselvirkninger og merværdier/resultater i kraft af et samspil mellem aktører og faglige metoder.

Evalueringen af projektet (Finn Holst 2009/2010) dokumenterer, at MSI-projektet har haft positive resultater for børnenes sproglige og musikalske kompetencer. Resultaterne giver også håb om, at de sproglige og musikalske færdigheder også på sigt vil have betydning for børnenes sociale og personlige kompetencer. Det er endnu for tidligt (ud fra evalueringsmaterialet) at konkludere tydeligt herpå.

En undersøgelse foretaget i 2007 viste, at kun 10 pct. af børnehaveklassen på Søndermarkskolen havde aldersmæssige sproglige forudsætninger for at begynde i skolen. Set i lyset heraf har MSI-projektet betrådt et vigtigt fagligt indsatsområde for

Søndermarkskolen, ligesom projektet har skabt dokumenterede resultater i forhold til musikundervisningens effekter på børnenes sproglige udvikling.

Evalueringen antyder også, at projektet har været ledet af en kompetent musikpædagog (Tina Buchholtz) med en solid musikpædagogisk videns/teori- og erfaringsbaggrund. En baggrund projektlederen bl.a. har anvendt til at metodebeskrive teknikker, sange, sanglege og pædagogiske metoder. Det er vurderingen, at disse metodebeskrivelser har stor sprednings- og forankringsværdi – både for ansatte på Søndermarkskolen, Gefionsgården og Åkanden-Himmelblå, men også for en kreds af lærere/pædagoger i andre institutioner/kommuner m.m.

LG Insight vurderer desuden, at projektet indgår i en samlet strategi for Sønderbrområdet, og at såvel projektets formål som resultater komplementerer øvrige indsats og resultater i den samlede strategi for områdets udvikling. Det er imidlertid vanskeligt på dette tidspunkt at vurdere projektets langsigtede resultater, herunder hvordan en forbedring af f.eks. børnenes sproglige, sociale og personlige kompetencer vil have indvirkning på f.eks. deres fritidsaktiviteter m.m. Der kan således imødeses en lang række komplicerede årsags-virknings-kæder, dersom projektet også fremover har et omfang i såvel aktivitet som effekt.

Det er vanskeligt at vurdere projektets forankrings- og overlevelseskraft. Der er dog gode grundforudsætninger for en videreførelse af projektet efter projektophør. Dels projektets (over)bevisende resultater; dels metodebeskrivelser m.m. og dels udsagn fra skoleleder Mogens Falk fra Søndermarkskolen. Det skønnes også at have stor betydning for projektets sprednings- og forankringskraft, at forskningseksperter har dokumenteret resultaterne (Finn Holst), hvorved der ikke kan sås tvivl om de evalueringsmæssige metoder i projekt "Musik, Sprog og Integration".

Evalueringstemaer	Vurdering
Er projektet fagligt relevant i forhold til de problemstillinger, som karakteriserer områdets børn og unge – dvs. kan projektet bibringe eleverne faglige kompetencer med værdi for elevernes egen udvikling og samlet for området?	I høj grad. Projektet har spottet et fagligt indsatsområde med stor relevans for Søndermarkskolens elever. En meget stor andel af eleverne på Søndermarkskolen har ikke ved skolestart de nødvendige sproglige forudsætninger svarende til deres alderstrin.
Indgår projektet som et delelement i den samlede strategi og indsats for Søndermarkskolen og boligområdets udvikling – og komplementerer projektet de øvrige indsats og resultater i området?	Ja, MSI-projektet indgår i en vifte af aktiviteter, som samlet understøtter delstrategier omkring udvikling af gode skolemiljøer og sunde fritids/klubtilbud til Sønderbrområdets børn og unge.
Har projektet skabt dokumenterede resultater med overlevelseskraft – dvs. vil projektets faglige elementer blive videreført efter projektophør?	Det er sandsynligt, at musikundervisning i førskolealderen/nulte klasse m.m. vil blive videreført. Der er tilvejebragt vigtige forudsætninger for god spredning og forankring af projektet.

Fokusområder og anbefalinger

Afslutningsvis gives enkelte forslag til områder, som kan styrke forankringen af projekt "Musik, Sprog og Integration" i Sønderbrokvarteret:

- Horsens Musikskole var ikke involveret i MSI-projektet, men musikskolen har udtrykt stor interesse for projektet. Horsens Musikskole står bl.a. bag projekt "Musik til alle", som er forløberprojektet for MSI-projektet. Det anbefales, at der indledes drøftelser med Horsens Musikskole om, hvilke muligheder de har for at indgå i et samarbejde med de lokale Sønderbroaktører om at videreføre projektet efter projektophør – evt. med aktiviteter også uden for skoleregi.
- Sønderbrogruppen har et stort netværk til områdets beboere. Tilsvarende har også Søndermarksskolen, Sønderbro Sekretariat, Sundhedsambassadører og Bydelsmødrene en stor kontakt til forældre med etnisk minoritetsbaggrund. Disse kontakter bør udnyttes til at lave forældre/barn musikaktiviteter i en tidlig førskolealder. Måske kunne også de faglige metoder udvikles, så musikaktiviteterne også er udviklende for forældrekompetencer bredt og for forældrenes sproglige udvikling.
- Evalueringsmaterialet viser, at musikundervisningen har forskellige effekter på grupper af børn. En gruppe børn har overgennemsnitlige resultater af musikundervisningen, mens en anden gruppe børn får undergennemsnitlige resultater. Evalueringsmaterialet giver således mulighed for konstruering af forskellige typologier af børn/unge, som har henholdsvis gode eller dårlige effekter af musikundervisningen. Det vil være en styrke for det videre arbejde, hvis den afsluttende evaluering kunne fremstille sådanne typologier.